LIMNOLOGICKÉ NOVINY

LIMNOLOGICAL NEWS

Číslo 2	Květen 2009	ISSN 1212-2920

Hrazení členských příspěvků

Nepřehlédněte informace o novém způsobu **hrazení členských příspěvků** uvnitř čísla – str. 5!

Výzkumné aktivity členů ČLS

Slávička mnohotvárná (*Dreissena polymorpha*) v zatopených pískovnách a lomech na Moravě

Vladimír Uvíra a kol.

Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, tř. Svobody 26, Olomouc; uvirav@prfnw.upol.cz

Dlouhodobé studium populací slávičky mnohotvárné – jeden z hlavních směrů výzkumu hydrobiologického oddělení Katedry zoologie PřF UP Olomouc – nastartovaly první zdokumentované nálezy slávičky na střední Moravě. Při jarních hydrobiologických exkurzích na přelomu dubna a května 1998 jsme v pískovně Poděbrady u Olomouce měli poprvé možnost demonstrovat tohoto pozoruhodného mlže studentům, kteří ho doposud znali jen ze zoologických exkurzí k Dunaji a k zatopeným pískovnám v jeho povodí.

Některé charakteristiky slávičky (např. tolerance k vyšší salinitě vody nebo funkční byssová žláza u dospělců) ukazují na její blízkou příbuznost k mořským druhům mlžů. Slávičky jsou gonochoristé a součástí jejich životního cyklu je planktonní larvální stádium – veliger. V postlarválních stádiích žijí většinou trvale přisedlé na pevných substrátech, kde vytvářejí mohutné kolonie – drúzy. Mladí jedinci jsou schopni aktivního pohybu pomocí svalnaté nohy, mají však zřetelnou tendenci k přichycení na substrát pomocí byssových vláken. Také dospělí jedinci jsou v případě oddělení od substrátu schopni lézt a znovu se přichytit. Jedinci mohou přežívat po mnoho hodin mimo vodní prostředí.

Drúza sláviček na dřevě, pískovna Chomoutov, duben 2008.
Foto © Vladimír Uvíra

Slávička mnohotvárná měla vždy tendenci k přirozenému šíření na sever a na západ do Evropy z jádra původního areálu v ponto-kaspické oblasti. Periodicky však byla v kvartérních glaciálech zatlačována zpět k jihu a jihovýchodu. Její poslední expanzi do celé Evropy, včetně jižní Skandinávie a Britských ostrovů v 19. a 20. století, však rozhodně nelze označit za přirozenou, protože ji podstatnou měrou ovlivňovala lodní doprava a budování kanálů propojujících většinu povodí velkých

evropských řek. O schopnosti šířit se – jako typické vlastnosti druhu – svědčí i německý název Wandermuschel či další podobné názvy v mnoha evropských jazycích. Také dříve používaný slovenský název túlavec mnohotvárný je mnohem výstižnější než dnes častější pojmenování korýtko prirastené. V polovině 80. let 20. století se s balastní vodou zaoceánských lodí dostala slávička také do oblasti Velkých jezer v Severní Americe. Tak jako řada dalších nepůvodních vodních vetřelců se slávička na novém kontinentě dokonale etablovala a způsobuje takové škody, že se stala jedním z nejdůležitějších objektů vědeckého bádání na Velkých jezerech, jak nás na těchto stránkách před lety informovala kolegyně Pichlová (LimNo 2/2004). Také ve všech zasažených oblastech Evropy jsou otázky spojené s biologií, ekologií, ale i kontrolou a regulací populací slávičky předmětem intenzivního zájmu hydrobiologů.

Na území České republiky jsme prozatím ve studiu ekologie, populační dynamiky a životních strategií slávičky osamoceni. Doposud bylo k dispozici několik faunistických příspěvků, článků z oblasti aplikovaného vodárenského výzkumu, nebo zpráv o využití slávičky v biomonitoringu. Slávička je samozřejmě také zmíněna v monografii o nepůvodních druzích fauny a flóry ČR (ed. Mlíkovský a Stýblo, 2006). Specifika životních strategií tohoto druhu (existence planktonního larválního stádia, nezbytnost pevného substrátu pro přichycení byssovými vlákny, masivní rozvoj ve větších hloubkách mimo litorál apod.) však podle našich dosavadních zkušeností neumožňuje objektivně vyhodnotit stav populací při užití tradičních malakozoologických metod průzkumu litorálu stojatých vod. Stávající znalosti o rozšíření druhu v České republice jsou proto značně kusé. Z toho důvodu jsme již od počátku našeho sledování slávičky v malých „man-made water bodies“ (zatopené pískovny a kamenolomy) přistoupili také k využití potápěčské techniky.

Rozšíření

Protiproudové šíření druhu řekou je z důvodu sedentárního způsobu života slávičky omezené. Za přirozené vektory šíření bývají považováni vodní ptáci, raci, želvy, výjimečně i hmyz (larvy vážek). Masivní invaze na nové lokality však jednoznačně souvisí s činností člověka. Rozhodujícím vektorem šíření je lodní doprava. V posledních desetiletích pak k jejímu šíření přispívají také další lidské činnosti jako sportovní a komerční rybářství, rekreační aktivity (potápění, vodní sporty), přesuny těžebních strojů, a v neposlední řadě také výzkumné aktivity hydrobiologů či dokonce záměrné introdukce.

Prozatím první zdokumentovaná introdukce slávičky na střední Moravu je z léta 1991. Do pískovny u Nákla převezli rekreanti několik jedinců z pískovny v Čalově na jižním Slovensku (úst. sděl. p. Slapničky). V dalším šíření slávičky sehrála významnou roli povodeň na řece Moravě v r. 1997, která mimo jiné časově spadala do období intenzívní reprodukce jedinců (červenec). Během ní se slávička dostala nejen na námi dlouhodobě monitorovanou pískovnu Poděbrady v Horce na Moravě, ale také na řadu dalších pískoven na střední Moravě (Chomoutov, Troubky, Tovačov) (Uvírová-Velecká et al. 2003, Uvírová a Uvíra 2005, Tošenovský et al. 2008). V následujících letech jsme na Moravě zjistili další lokality s populacemi slávičky v různé fázi rozvoje (Hulín, Kvasice, Otrokovice a další). Všechny tyto lokality byly propojeny během červencové povodně v r. 1997. Pravděpodobným zdrojem slávičky při této rozsáhlé invazi byla právě pískovna Náklo, ležící nejvýše proti proudu řeky Moravy. V době povodně se zde slávička vyskytovala již minimálně 6 let, a měla proto dostatek času vytvořit populaci s vysokou hustotou. Výskyt slávičky na jižní Moravě v pískovně u Ostrožské Nové Vsi, případně u Moravské Nové Vsi je znám již ze 70. let minulého století a jeho zdroj je jiný.

Několik dalších nekontrolovatelných introdukcí uskutečnili především potápěči (existuje mezi nimi oprávněné povědomí, že slávička „čistí vodu“) a rybáři také do zatopených lomů, jež byly evidentně mimo dosah uvedené povodně (např. Výkleky a Nová Ves).

Struktura a dynamika populací, rychlost růstu

Slávička mnohotvárná je řazena ke stovce nejvýznamnějších invazivních organismů na světě (*www.issg.org/database*). Rozvoj populací slávičky na nově zasažených lokalitách bývá velmi intenzívní, provázený masovým nárůstem abundance. Hustota populace může během několika let po invazi dosáhnout řádově desítek až stovek tisíc jedinců na 1 m^2. Po počátečním prudkém nárůstu denzity dochází zpravidla k jejímu výraznému poklesu, popřípadě následným několikaletým oscilacím.

Průběh invaze slávičky na nově zasažené lokalitě lze přiblížit na příkladu pískovny Poděbrady v Horce u Olomouce. Jednotliví jedinci nalezení na jaře 1998 byli výhradně ve velikosti 10 – 15 mm, což podle našich pozdějších měření na této lokalitě odpovídá stáří necelého 1 roku. Během následujících dvou let obsadila slávička veškerý pevný substrát na dně pískovny, včetně lastur „velkých mlžů“. Intenzivně se množila a v létě 2000 dosáhla denzity až 30 000 jedinců/m^2. V letech 2001 – 2003 se na dně pískovny neobjevili žádní jedinci nové generace. Růst dospělých sláviček sice zvolna pokračoval, ale kondice mlžů se výrazně zhoršovala (koroze lastur, ztráta typického zbarvení). Denzita prudce klesala a v létě 2003 již dosahovala pouze jedné desetiny hodnot z roku 2000. V r. 2004 byla poprvé po 3 letech znovu pozorována reprodukce. Na začátku léta 2005 tak byla populace tvořena převážně jednoletými jedinci s již typicky utvářenými lasturami a velmi dobrou kondicí. Pokračující reprodukce byla provázena opětovným nárůstem denzity (28 000 jedinců/m^2). Studovaná populace slávičky tedy vykazuje typické rysy populační dynamiky invazivního druhu na nově obsazené lokalitě (Uvírová et al. 2005).

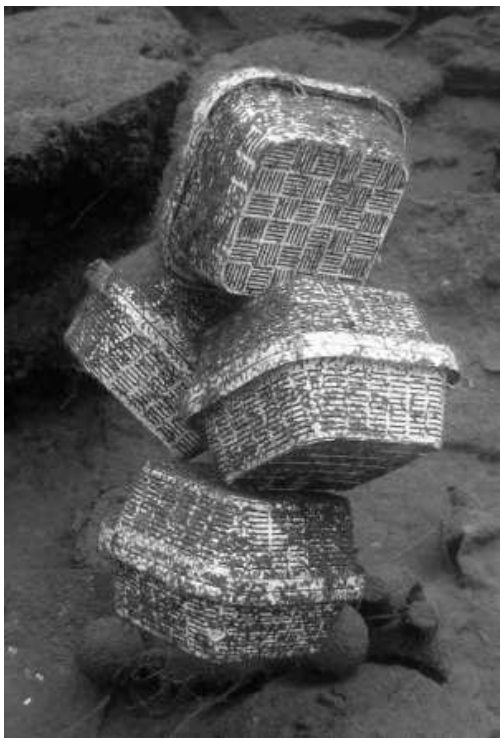

Růstový experiment *in situ*, lom Výkleky, červen 2007. Foto © Petr Hekera

Délka života sláviček i maximální dosahovaná velikost lastur jsou podle literatury značně variabilní (2 – 19 let; 3 – 5 cm) a struktura populací i rychlost růstu se na jednotlivých lokalitách značně liší. Na našem pracovišti provádíme od r. 1998 kontinuální měření rychlosti růstu jedinců v experimentech *in situ* na dně několika vybraných nádrží s využitím potápěčské techniky. Charakter růstové křivky je na všech lokalitách obdobný – největší přírůstky byly zjištěny u mladých jedinců v prvním roce experimentu, v zimním období růst stagnuje. Rychlost růstu sláviček se však výrazně liší (v lomu je významně nižší než v pískovnách). Rychlost růstu v mělké vodě je přímo závislá na množství TOC (z nějž 75% tvoří TOC < 0,45 µm = DOC), chlorofylu *a*, teplotě, vodivosti, pH, koncentraci kyslíku, obsahu kovů (především Ca^{2+}, Mg^{2+}). Na dně stratifikovaných jezer je růst inhibován nízkou teplotou vody a hloubkou (Uvírová et al. 2007, Tošenovský et al. 2008).

Jako substrát pro přisedání postlarválních stádií slouží často makrofyta, pískovna Poděbrady, říjen 2004.

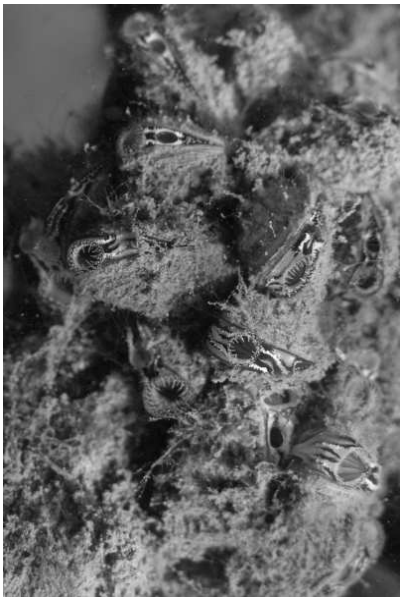

Detail přijímacích a vyvrhovacích sif sláviček, pískovna Kvasice, červenec 2008.

Drúza sláviček na uhynulém velevrubovi, pískovna Poděbrady, srpen 2007. Foto © Vladimír Uvíra

Ovlivnění stanoviště

Na nových stanovištích se slávička stává klíčovým druhem, který zásadním způsobem ovlivňuje strukturu původních společenstev i abiotické parametry a zasahuje tak výrazně do rovnováhy celého ekosystému. Nejvýznamnějším působením slávičky na lokalitě je intenzívní filtrační činnost. Při filtraci živých i neživých suspendovaných částic dochází k zásadnímu přesunu materiálu z vodního sloupce na dno. Filtrace neustává ani po nasycení živočicha a filtrovaný materiál je ve formě výkalů a pseudovýkalů vyvrhován sifem do bezprostředního okolí přisedlých jedinců. Materiál z vodního sloupce je tak zpřístupněn bentickým organismům, které by ho jinak nebyly schopny využít. To je příčinou podstatných kvalitativních a kvantitativních změn jak planktonních, tak i bentických společenstev. Nápadným projevem filtrační aktivity sláviček je výrazné zvýšení průhlednosti vody a podstatná redukce fytoplanktonu na zasažených lokalitách. Vzniklý nadbytek minerálních živin a lepší světelné podmínky vedou k mohutnému rozvoji submerzních makrofyt, která mohou být následně využívána slávičkou jako alternativní substrát pro přichycení. Nejnovější práce dále potvrzují, že také schopnost slávičky selektivně filtrovat potravu může vést ke změnám v kvalitativní a kvantitativní struktuře bakterioplanktonu a fytoplanktonu.

Vedle známých dopadů na změny v dynamice živin byly v posledních letech publikovány zajímavé práce o ovlivnění fyzikálních parametrů. Prostřednictvím zvýšení průhlednosti může dojít dokonce ke změnám stratifikace teploty a kyslíku v nádržích. Nejvýznamnějším fyzikálním faktorem, který ovlivňuje podmínky na zasažených lokalitách, je tvorba charakteristických kolonií. Členité a mohutné drúzy podstatně zvětšují plochu substrátu pro nárostová společenstva a poskytují vhodné prostorové podmínky pro zoobentos (shell-generated habitat). Struktura a denzita bentických společenstev procházejí po invazi většinou výraznými změnami. Řada druhů původního společenstva přitom může být zcela eliminována, jiné druhy nacházejí na drúzách sláviček vhodný životní prostor a jejich denzita se rychle zvyšuje. Významný nárůst abundance i biomasy je často pozorován u skupin Oligochaeta, Chironomidae a Isopoda. Tyto změny se výrazně projevují i na nejvyšších úrovních potravních řetězců. Slávička je výhodným a hojně využívaným potravním zdrojem pro některé ryby (kapr, amur černý, úhoř, a také invazívní hlaváč *Neogobius melanostomus*, který se mj. již velmi dobře etabloval v Podunají – vlastní pozorování) a ptáky (polák velký, polák chocholačka, hohol severní, lyska černá), kteří dokonce mění tažné cesty podle jejího výskytu. Ze savců ji vyhledává ondatra. Méně studovaným fenoménem je modifikace prostorově-substrátových podmínek souvisejících s mohutným rozvojem submerzní makrovegetace. Jednorázové sezónní odumírání submerzních makrofyt je pak příčinnou kyslíkových deficitů u dna mělkých nádrží.

Ovlivnění původních populací velkých mlžů čeledi Unionidae

Z hlediska ochrany přírody je nejvýznamnějším důsledkem invaze slávičky na nová stanoviště ohrožení původních populací mlžů čeledi Unionidae – velevrubů a škeblí. Slávička decimuje populace velkých mlžů tím, že využívá jejich lastur jako substrátu při zakládání vlastních kolonií – drúz. Ty pak díky své značné hmotnosti omezují pohyb mlžů na dně často do takové míry, že hynou. Kromě toho jsou slávičky velmi významnými potravními konkurenty, kteří dokáží využívat potravní proud u přijímacího sifa velkých mlžů**.** Protože v některých stojatých vodách s jemnými bahnitými sedimenty na dně jsou lastury velkých mlžů často jediným dostupným pevným substrátem, vhodným pro přichycení sláviček, mohou „napadené“ populace škeblí a velevrubů na lokalitě během 2 až 3 let zcela zaniknout. Na námi sledovaných lokalitách je „napadení“ velkých mlžů slávičkou téměř 100%, na živém velevrubovi či škebli přitom byly pozorovány i více než 100-členné drúzy sláviček několika generací, které se dále zvětšují i po uhynutí mlže. V rámci ochranářského managementu byly v Americe učiněny pokusy s periodickým odstraňováním drúz sláviček z lastur „napadených“ velkých mlžů, případně jejich transfer – vše zatím s nejednoznačnými výsledky.

Přítomnost slávičky na lokalitě samozřejmě registruje také člověk. Slávičkami přesycení kapři rybářům „neberou“ a mají nekvalitní maso. Dochází k poškození či přeřezání vlasců o všudypřítomné drúzy. Rekreanti reagují na atraktivní slávičku zpočátku se zájmem, její výskyt si ovšem většinou nespojují se zlepšením čistoty vody a následným rozvojem makrofyt. Bezprostředním efektem její-

ho výskytu tak pro ně zůstává pořezání nohou o ostré drúzy v litorálu nádrže. Samostatnou kapitolou je negativní působení slávičky na vodních stavbách a technických zařízeních, spojené s velkými ekonomickými ztrátami.

Na závěr bychom si na tomto místě dovolili, podobně jako Veronika Sacherová, **malou prosbu** k široké limnologické obci o informování autorů tohoto příspěvku o jakémkoliv výskytu slávičky, ale také **velký apel** na uvážlivost a zodpovědnost nás všech (limnologů, rybářů, potápěčů či rekreantů) při jakékoliv manipulaci s tímto vetřelcem v našich vodách.

Literatura:

Tošenovský E., Uvírová I., Uvíra V., Vláčilová A., Hýblová A., 2008: Long-term monitoring of Zebra mussel (*Dreissena polymorpha*) invasion in the central Moravia water basins. Scripta Fac. Rer. Nat. Univ. Ostraviensis 186: 376–380.

Uvírová I., Uvíra V., 2005: Význam pískoven při šíření invazního mlže slávičky mnohotvárné *Dreissena polyorpha* (Pallas 1771) v říční krajině. In: Proceedings of Conference „River Landscape 3“, 5 – 6 October, 2005, Olomouc, Czech Republic: 362–367.

Uvírová I., Uvíra V., Tošenovský E., 2005: Dynamics of the *Dreissena polymorpha* population during the invasion in the Poděbrady sandpit near Olomouc (Moravia, Czech Republic). In: Abstracts SEFS4, 22 – 26 August, 2005, Krakow, Poland: 151.

Uvírová I., Uvíra V., Tošenovský E., Vláčilová A., 2007: Influence of the environmental factors of growth rate of zebra mussel (*Dreissena polymorpha*) in small manmade water bodies in the Central Moravia (Czech Republic). In: Programme and Abstracts SEFS5, 8 – 13 July, 2007, Palermo, Italy, 152.

Uvírová-Velecká I., Uvíra V., Bartoš M., 2003: Invaze slávičky mnohotvárné (*Dreissena polymorpha*) v pískovnách střední Moravy po katastrofální povodni v roce 1997. Acta Universitatis Ecologiae 10, Suppl. 1: 308.

Masový výskyt slávičky na štěrkovitém dně, pískovna Kvasice, červenec 2008. Foto © Vladimír Uvíra a Petr Hekera

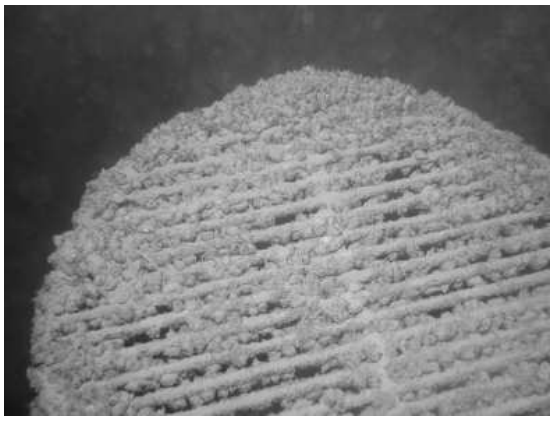

Narůstání drúz na sacích koších úpravny pitné vody, pískovna Troubky, duben 2007.

Hrazení členských příspěvků bez rozesílání složenek

Řádné hrazení členských příspěvků je podle článku 13 Stanov České limnologické společnosti povinností každého člena. Dosavadní praxe rozesílání složenek vždy s prvním číslem Limnologických novin se z mnoha důvodů již přežila. HV ČLS rozhodl, že **se od roku 2009 složenky nerozesílají**. Při platbě členských příspěvků či dlužných částek (pravidelné zveřejňování dlužníků v LimNo zůstává zachováno) bankovním převodem nebo složenkou (použijte Poštovní poukázku A) dbejte na správné uvedení **čísla účtu i variabilního symbolu**. Číslo účtu ČLS je **280754359/0800** (též uvedeno v tiráži LimNo), **trojmístný variabilní symbol** je pro každého člena **specifický**; pro Vaši platbu ho trvale najdete před jménem **na svém adresním štítku na obálce s LimNo**, případně si jej můžete ověřit u matrikáře, hospodáře, tajemníka, předsedů poboček či v redakci.

Výše ročního členského příspěvku ČLS činí **200 Kč**, pro studenty a seniory 100 Kč. Status studenta zaniká v kalendářním roce následujícím po dovršení 26 let; status seniora vzniká v roce následujícím po dovršení 65 let. V případě pochybností se obraťte na výše uvedené funkcionáře.

Věříme, že členové České limnologické společnosti přijmou tuto „revoluční“, ale nutnou změnu s pochopením. *- HV ČLS -*

Zápis ze schůze organizačního a programového výboru XV. konference, konané dne 24. 3. 2009 v Třeboni

Přítomni: dle prezenční listiny

1. Informace organizačního výboru:
- rozeslán 1. cirkulář
- předseda oslovil čestné členy ČLS
- aktuální informace na *www.enki.cz*
- zatím přihlášeno celkem 78 příspěvků a 44 posterů

2. Přednášky a postery:
- příspěvky byly předběžně rozděleny do tematických bloků
- nebudou paralelní sekce
- čas na prezentaci: vzhledem k počtu příspěvků 10+5 minut
- autory 2 přihlášených příspěvků požádá předseda o zpracování jednoho z nich ve formě posteru
- předsedající budou jmenováni na časové úseky (dopoledne, odpoledne), nikoliv na celé tematické bloky; budou upozorněni na důsledné dodržování časového limitu příspěvků
- předběžně byly projednány „Pokyny pro autory“
- další podrobnosti ohledně konání konference budou řešeny na schůzi HV ČLS dne 7. 4. 2009

3. Návštěva kulturního a kongresového centra Roháč:
- prohlídka prostor konání konference
- schůzka s majitelem centra
- nebyly shledány žádné problémy

- Zapsal: L. Havel -

Zápis ze schůze HV ČLS, konané dne 7. 4. 2009 v Praze

Přítomni: dle prezenční listiny

1. XV. společná konference ČLS a SLS:
- předseda ČLS dr. Fuksa informoval HV ČLS o závěrech jednání společné schůze organizačního a programového výboru konference, konané dne 24. 3. 2009 v Třeboni (viz zápis)
- v současné době je cca 140 předběžných přihlášek
- je přihlášeno celkem 78 příspěvků a 44 posterů
- předseda a tajemník ČLS připraví návrh časového rozdělení prezentací příspěvků (dle jednotlivých tematických bloků); předají programovému výboru
- vzhledem k počtu příspěvků a časovému rozdělení tematických bloků bude nutno navrhnout 6 předsedů (dopolední/odpolední program); předseda nebude v daném časovém úseku zároveň přednášejícím
- nebude speciální „posterová sekce“; postery budou vyvěšeny po celou dobu konference
- HV ČLS rozhodl, že senioři z řad členů ČLS, kteří se konference zúčastní, zaplatí snížené vložné (1500,– Kč); dr. Přikryl předá předsedovi ČLS seznam přihlášených seniorů, dr. Fuksa je bude informovat dopisem
- organizační výbor osloví potenciální sponzory konference
- účetnictví XV. konference ČLS bude vedeno odlišitelně od účetnictví vlastníka účtu; vyúčtování bude předáno HV ČLS do konce roku 2009

2. Hospodaření ČLS:
- v současné době je na účtu ČLS 109 tis. Kč
- Rada vědeckých společností schválila dotaci na oba navržené projekty ČLS pro rok 2009 v požadované výši 18 tis. Kč:
  - Činnost odborných skupin ČLS a pořádání odborných seminářů (7 000,– Kč)
  - Vydávání periodika Limnologické noviny; provoz a aktualizace www stránek ČLS (11 000,– Kč)
- zhodnocení nového způsobu úhrady členských příspěvků (bez rozesílání složenek) bude k dispozici na květnové schůzi HV

3. Matrika:

Noví členové:

Tošenovský Evžen, Mgr. Pošta: A E.Tosenovsky@seznam.cz
A: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta UP
Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc
tel.: 585634222
B: V Mešníku 6a, 722 00 Ostrava–Třebovice
tel.: 723901700
Specializace: 001,002,003,006,201,605,703,809

Vláčilová Alena, Mgr. Pošta: B VlacilovaAlena@seznam.cz
B: 783 96 Újezd 269
tel.: 732148725
Specializace: 104,201,703,809

4. Příprava valného shromáždění a voleb hlavního výboru ČLS:

- program valného shromáždění bude dle obvyklého schématu, na příští schůzi bude upřesněna pozvánka
- byly prezentovány předběžné návrhy zástupců poboček na kandidáty pro volby příštího HV ČLS
- na příští schůzi bude na základě kvalifikovaných návrhů členů HV ČLS sestavena definitivní kandidátka pro volby hlavního výboru a revizní komise ČLS pro příští období

5. www stránky ČLS:

- dr. Sacherová jedná se správcem serveru o nové podobě internetových stránek ČLS a možnostech jejich úprav přímo členem/členy hlavního výboru

6. Různé:

- termín příští schůze HV ČLS byl předběžně stanoven na 5. 5. 2009, Praha

- Zapsal: L. Havel -

Zápis ze schůze HV ČLS, konané dne 5. 5. 2009 v Praze

Přítomni: dle prezenční listiny

1. Kontrola zápisu z minulé schůze HV ČLS: zápis byl schválen

2. XV. společná konference ČLS a SLS:

- část abstraktů autoři již dodali; platby vložného docházejí průběžně
- ubytování pro studenty je zajištěno
- program konference:
  - předběžné rozdělení příspěvků do programových bloků a dní předáno e-mailem členům HV ČLS
  - předběžný program rozešle organizační výbor účastníkům
  - definitivní program bude sestaven až na konferenci (podle definitivního počtu a témat příspěvků); bude průběžně upravován
- abstrakty ve sborníku budou publikovány abecedně
- HV ČLS předběžně navrhl z členů programového výboru předsedy jednotlivých tematických bloků:
  - pondělí odpoledne: dr. Fuksa
  - úterý dopoledne: dr. Duras
  - úterý odpoledne: doc. Vrba
  - čtvrtek dopoledne: dr. Zahrádka
  - čtvrtek odpoledne: dr. Přikryl
  - pátek dopoledne: dr. Sacherová
- HV stanovil výši stornopoplatků při zrušení účasti na konferenci:
  - zrušení do 20. 5.: 100,– Kč manipulačního poplatku
  - zrušení 21. 5. – 12. 6.: vrací se 50 % zaplaceného vložného
  - zrušení po 12. 6.: vložné se nevrací, konferenční materiály budou zaslány poštou

3. Valné shromáždění ČLS:

- rozeslání pozvánky s programem zajistí tajemník
- bude předložena zpráva o činnosti ČLS za uplynulé volební období (předseda, tajemník); koncept bude rozeslán členům HV cca týden před konferencí
- hospodář zajistí zpracování zprávy revizní komise
- předsedové a delegovaní zástupci poboček navrhli kandidáty pro volby HV ČLS na příští funkční období. Kandidátní listina byla HV ČLS schválena a uzavřena. Tajemník rozešle tuto kandidátku s volebním lístkem členům ČLS.
- HV ČLS schválil návrhy na volbu čestných členů Společnosti; budou předneseny na valném shromáždění

4. Hospodaření ČLS:

- ke 31. 3. 2009 bylo na účtu ČLS cca 106 tis. Kč
- porovnání placení členských příspěvků za stejné období 2008 (platby složenkami rozesílanými spolu s LimNo) a 2009 (bez rozesílání složenek): za 1. čtvrtletí 2008 došlo na účet ČLS 118 plateb; za 1. čtvrtletí 2009 pouze 56 plateb. Informace o způsobu plateb členských příspěvků jsou pravidelně zveřejňovány v LimNo; v případě nejasností možno kontaktovat hospodáře ČLS (labor@vis-praha.cz) nebo tajemníka ČLS (ladislav_havel@vuv.cz).

5. Limnologické noviny:

- číslo 2/2009:
  - předpokládá se v rozsahu 16 stran
  - doplnit příspěvky: články k jubileím (dodají dr. Sacherová, dr. Fuksa, dr. Vrba), oznámení o akcích (dr. Duras), zápis z jednání HV ČLS (dr. Havel)
  - příspěvky dodat do 15. 5.
- číslo 3/2009 bude naplněno převážně materiály z konference

6. Matrika:

Členství zrušená na vlastní žádost:

Krušinová M., Ing.
Borovičková A.
Růžičková J., RNDr., CSc.

- HV ČLS vzal žádosti na vědomí

Nový člen:

Kožený Pavel, Mgr. Pošta: A pavel.kozeny@vuv.cz
A: Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M., v.v.i.
Podbabská 30, 160 62 Praha 6 – Podbaba
tel.: 220197265
B: Krosenská 542/16, 181 00 Praha 8
tel.: 732674612
Specializace: 001,002,004,005,604,703,810

- HV ČLS přijetí schválil

7. Revize a aktualizace databáze ČLS:

- s pozvánkou na valné shromáždění bude rozeslán výpis z členské databáze se žádostí o aktualizaci
- informace bude zveřejněna v LimNo č. 2/2009

8. www stránky ČLS:

- na stránkách ČLS je odkaz na XV. společnou konferenci ČLS a SLS
- stránky jsou v rekonstrukci, probíhají jednání se správcem serveru
- HV ČLS se bude zabývat úpravou stávajících textů

9. Různé:

- příští schůze HV ČLS bude v rámci XV. konference ČLS v Třeboni

- Zapsal: L. Havel -

Ad multos annos

V dubnu 2009 oslavily osmdesátileté jubileum dvě velké osobnosti české hydrobiologie, krásní lidé, učitelé a přátelé mnohých z nás – prof. RNDr. František Kubíček, CSc. a RNDr. Petr Marvan, CSc. Jejich odborná kariéra je svázána více, než asi mnozí z nás tušíme. Tak jen stručně. Potkali se již v roce 1948, kdy se oba zapsali na studium biologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. F. Kubíček zapisoval kombinaci biologie–zeměpis a P. Marvan kombinaci biologie–chemie. Začali svou studijní a i odbornou kariéru v relativně šťastné době, kdy se setkali s dvěma velkými osobnostmi tehdejší české biologie, s prof. Sergejem Hrabětem (zoolog) a s prof. Josefem Podpěrou (botanik). Ti naše jubilanty hned po prvním ročníku začali směřovat k odborné biologii a rozeznali a podpořili jejich talent a zájem. Prof. Kubíček tak byl naveden na studium planktonních korýšů, a dr. Marvan na studium řas, speciálně pak rozsivek. Ačkoli naši jubilanti neměli velké, resp. žádné odborné zázemí (prof. Hrabě byl specialista na skupinu „oligochaeta“, prof. Podpěra na mechorosty a „vyšší rostliny“), bylo toto směřování více než šťastné. A navíc, naše jubilanty spojil výzkum oživení sedimentačních nádrží brněnské vodárny, kde oba vypracovali diplomové práce a obhájili i rigoróza (Kubíček F., Marvan P. 1954: Plankton sedimentačních nádrží brněnských vodáren. *Práce Brněnské základny ČSAV* 26 (3): 1–20).

Tak vzniklo krásné celoživotní přátelství, spolupráce a vzájemné obohacování, které se nikdy po dobu více 60 let nerozdělilo. V dalších letech se pod vedením dr. Zelinky intenzivně věnovali oživení starších a zcela nových přehradních nádrží. Tak vznikly velmi kvalitní studie např. brněnské přehrady, a navíc se začali zabývat i prognózováním vývoje nových nádrží, vhodnosti vybraného profilu k výstavbě nádrže (např. Kubíček F., Marvan P., Zelinka M. 1958: K poznání biologických poměrů vodárenské údolní nádrže u Fryštáku. *Sborník VŠCHT v Praze* **2** (1): 369–426). Vznikly taky zcela originální práce o vlivu přehrad na ekologii řeky pod nimi (Peňáz M., Kubíček F., Marvan P., Zelinka M. 1968: Influence of the Vir River Valley reservoir on the hydrobiological and ichthyological conditions in the River Svratka. *Acta Sci. Nat. Brno* 2 (1): 1–60).

V dalších letech se jejich odborné dráhy zdánlivě rozdělily. Dr. Marvan přes Výzkumný ústav vodohospodářský dospěl postupně až na stálé místo vědeckého pracovníka Botanického ústavu ČSAV (pobočka Brno). Prof. Kubíček zůstal na fakultě, kde začal rozvíjet studium ekologie tekoucích vod. Ke konci 60. let tak v Brně vznikla Laboratoř pro výzkum tekoucích vod (zrušena v r. 1970 a opět obnovena v r. 1992), která se zapojila i do mezinárodního výzkumu (International Biological Program, Man and Biosphere). Ačkoli byli na jiných pracovištích, jejich spolupráce trvala dále a pod vedením dr. Zelinky se věnovali i aplikované hydrobiologii, resp. saprobiologii a produkci říčních ekosystémů. První práce k saprobiologii vyšla právě před 50 lety (Zelinka M., Marvan P., Kubíček F. 1959: Hodnocení čistoty povrchových vod. Slezský ústav ČSAV, Opava, 155 str.), k produkci pak roku 1973 (Helan J., Kubíček F., Losos B., Sedlák E., Zelinka M. 1973: Production conditions in the trout brooks of the Beskydy Mountains. *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Purk. Brun. Biol.* 38 (11): 1–105), včetně inovací metod výpočtu saprobity a produkce (Zelinka M., Marvan P. 1961: Zur Präzisierung der biologischen Klassifikation der Reinheit fließender Gewässer. *Arch. Hydrobiol.* 57, 389–407; Zelinka M., Marvan P. 1976: Notes to methods for estimating production of zoobenthos. *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Purk. Brun. Biol.* 17 (10): 1–54). Prof. Kubíček tak trvale pracuje v oboru ekologie malých a středních toků a dr. Marvan je excelentním taxonomem, především na skupinu rozsivek, a zabývá se indikací trofie v tekoucích vodách.

Oba jsou důležitými členy naší i světové hydrobiologické komunity. Jejich nadhled, humor, laskavá ironie a velká skromnost je základní charakteristikou jejich lidského bytí. Kubíčkovo oslovení „mládeži“, „dívko“ či „synku“, stejně tak jak Marvanův pozdrav „Salve“, vždy potěší a hned víme, na čem jsme. Prof. Kubíček navíc dvakrát (1985 – 1989 a 1991 – 1994) předsedal Československé limnologické společnosti (ČSLS), během jeho druhého funkčního období bylo připraveno nutné rozdělení „Limnospolu“ na ČLS a SLS, jejichž těsná spolupráce pokračuje jistě i jeho zásluhou.

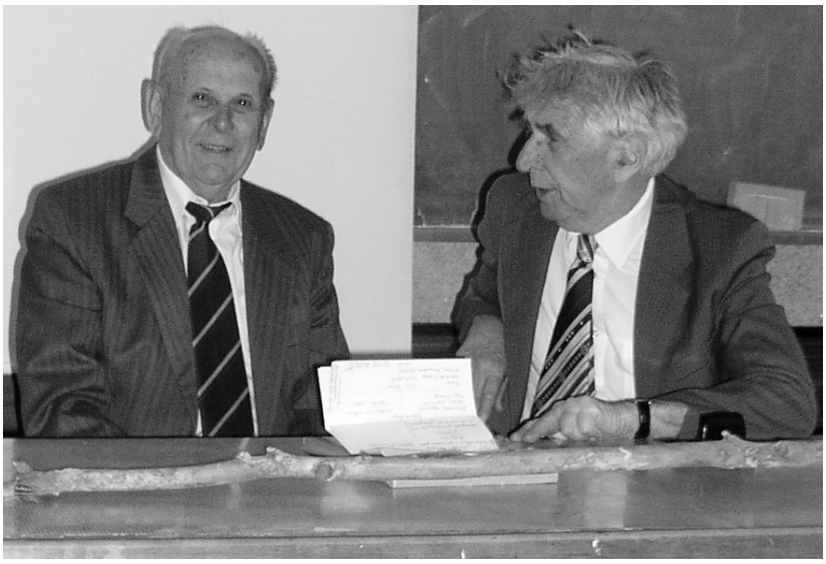

Věčně mladí přátelé a šťastní jubilanti František Kubíček (ten nalevo) a Petr Marvan (ten napravo) – vlevo na nedatovaném archívním snímku (před „vznikem“ saprobiologie?), vpravo při své „Jubilejní blamáži“ na rodné Alma mater (16. 4. 2009)

Co popřát – hlavně zdraví, hodně sil do další práce a radost ze života. Pro nás mladší pak velké poučení (zvláště pak v současné hektické, impaktové a soutěživé době), že i s pracovitostí, skromností a pokorou ke znalostem jiných lze dosáhnout spokojeného života (a samozřejmě vynikajících výsledků ve vědě).

Tak ještě jednou „Ad multos annos“, za všechny kamarády, přátele a více jak sto žáků a studentů...

- Jan Helešic -

Na „Jubilejní blamáž“ do Brna dorazili i mnozí „zahraniční“ gratulanti: vlevo zástupci výboru Slovenskej limnologickej spoločnosti (prof. Peter Bitušík a dr. Elena Štefková) gratulují bývalému předsedovi ČSLS prof. Františku Kubíčkovi, vpravo dlouholetí českoslovenští kolegové – algologové dr. Petr Marvan a prof. František Hindák. Foto © Archív a Jana Šenková, 2009

Přání Pavlu Punčochářovi k „polokulatinám“

V březnu letošního roku oslavil „pětašedesátku“ RNDr. Pavel Punčochář, CSc., předseda České limnologické společnosti v letech 1997 – 2000.

Jubilant, hydrobiolog tělem i duší už během středoškolských studií, je absolventem Přírodovědecké fakulty University Karlovy v Praze, kterou ukončil se specializací hydrobiologie. V letech 1967 – 1984 byl vědeckým pracovníkem v Hydrobiologické laboratoři tehdy ČSAV. Po vymístění tohoto pracoviště z Prahy do Českých Budějovic přešel do Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka, kde se stal v r. 1990 ředitelem. Po téměř 25 letech působení v akademickém i rezortním výzkumu, kdy se věnoval zejména problematice struktury a funkce mikrobiálních společenstev tekoucích vod, a po sedmi letech ředitelování ve VÚV T.G.M., odstartovala v r. 1998 další kapitola jeho profesní kariéry jako státního úředníka na Ministerstvu zemědělství ČR. V současné době zde působí ve funkci vrchního ředitele sekce vodní hospodářství.

Do dalších let přejeme Pavlovi především dobré zdraví, aby nadále obdivuhodně odolával působení zubu času na psychiku i fyzičku a vedle nadstandardní práce pro blaho úřadu mohl věnovat čas i svým koníčkům, především rybaření a taxonomii své oblíbené skupiny vodních organismů – vodulím.

- Blanka Desortová, Ladislav Havel -

Pětasedmdesátník Vladimír Kořínek

Ve čtvrtek 28. května 2009 oslaví prof. RNDr. Vladimír Kořínek, CSc. své 75. narozeniny – a k tomu mu nejen já, ale celá naše pražská hydrobiologická skupina, přejeme jen to nejlepší.

První setkání s panem profesorem bylo pro mě a mé spolužáky čistě virtuální, když jsme trávili léto před nástupem na hydrobiologii „praxí“ na terénní stanici u Velkého Pálence a vyzvídali od starších studentů, jací vlastně ti hydrobiologové jsou. Nejčastěji citovaným zlidovělým výrokem bývalo jeho „Čaj si osladím rád, zvláště je-li horší kvality“ a to, že s neomylnou pravidelností navštěvoval stanici, když osazenstvo sedělo u oběda, ať už se podával v jakoukoli hodinu. Na první skutečné setkání pak došlo, když přijel na stanici, aby nás vzal na exkurzi po okolních rybnících. Dokázal nás udolat nejen povídáním o rybničním hospodaření, kterému zasvětil mnoho let svého bádání, ale i celodenním pochodem, ze kterého jsme se my, mladí, vraceli zcela vyčerpaní, zatímco pan profesor křepce odcházel domů.

Na mnoho let se potom stal mým školitelem a poradcem v otázkách taxonomického významu ultrastruktur u čeledi Bosminidae a později filtrace potravy u rodu *Daphnia*, v oblastech, které sám velmi dobře obsáhl. Přes spíše zdrženlivý přístup dodnes oceňuji, že nikdy nic neodkládal a ke konzultacím byl vždy k dispozici, jeho nekonečnou trpělivost, a schopnost dát studentům šanci se projevit, vlastnosti, které nyní často při práci se studenty v sobě marně hledám.

V roce 1990 se stal na jeden rok, což si předem vymínil, děkanem Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Doba to byla hektická a velmi emocionální, ale pan profesor se nikdy nenechal k emotivnímu projevu strhnout a svůj úkol klidně, leč nekompromisně „pročistit“ úřední komunistický aparát fakulty splnil beze zbytku. Zároveň byl v tomto zlomovém období (1988–1991) i respektovaným předsedou Československé limnologické společnosti.

Živě si také pamatuji den, kdy pan profesor vstoupil do důchodu. Přestěhoval svou kancelář a laboratoř do svého domu v Blatné a ve tváři se mu usídlil šťastný úsměv, který přetrvává dodnes. V klidu domova pracuje na svých oblíbených tématech, zejména taxonomii bosmin a dafnií, a s trpělivostí, kterou nikdo z nás už v dnešní uspěchané době nemá, nalézá i drobné morfologické rozdíly. Obdivuhodné je také, jakým způsobem ovládl výpočetní techniku, zvlášť grafické programy, a to i přes občasné výkřiky „Nevíte náhodou, co jsem zmáčknul, že mi to tady zmizelo?“, které na počátku provázely jeho sbližování s počítačem. A tak když slyším, jak si pan profesor povídá s kolegy přes internetový Skype se sluchátky na uších, nezbývá mi než obdivovat, s jakou elegancí a stoickým klidem vstoupil do jedenadvacátého století.

- Veronika Sacherová -

Také tento archívní snímek zachycuje dva jubilanty – Vladimír Kořínek (úplně vpravo) a Jan Fott (uprostřed) se studenty při budování kotviště na Smyslově (druhý nejprozkoumanější rybník lnářsko-blatenské oblasti).
Foto © Josef K. Fuksa (po kolena v bahně), 1966

„ehm, tady je Fott…“

Dne 4. března se v plné svěžesti dožil sedmdesátky náš učitel a dlouholetý kolega, RNDr. Jan Fott, CSc. Z následné „malé páteční oslavy“ se vyklubala docela velká sešlost lidí – od téměř důchodců po nedávné absolventy pražské hydrobiologie –, kteří se od 60. let minulého století mohli považovat za jeho žáky a kolegy... (jimž asi netřeba vysvětlovat ono charakteristické ohlášení z titulku)

Jan Fott vyrůstal v rodině univerzitního profesora, významného československého algologa Bohuslava Fotta, což určitě ovlivnilo jeho další odbornou dráhu hydrobiologa. Na počátku si našel „vlastní téma“ a věnoval se studiu vířníků (Fott J. 1960: Zwei *Encentrum*-Arten (Rotatoria) aus der Hohen Tatra mit Beschreibung von *Encentrum martoides* n. sp. *Věst. Českosl. zool. Společ.* 24: 175–182), ale „dědictví po meči“ – tedy fytoplanktonu – stejně neunikl… Jan spojil celý svůj odborný život s hydrobiologií ve Viničné (více o jejích počátcích v LimNo 1/2006), kde začal studovat na konci 50. let… a o dvě desetiletí později, v době mého příchodu do Viničné už „patřil k inventáři“ nejen hydrobiologického oddělení, ale především terénní stanice u Velkého Pálence. Jako její tehdejší správce zde trávíval značnou část sezóny, včetně svých prázdnin, a během pobytu se věnoval se stejným zaujetím nutné údržbě (zvláště věčnému stříhání habrového plotu či péči o rododendrony), pravidelným odběrům rybníků (dodnes vzpomínám na několikahodinové noční „kvantity“ na Velkém Pálenci), nepravidelnému surfování (jakmile začalo pořádně foukat, dokázal celé hodiny nacvičovat v neoprenu techniku ne/padání do téhož Pálence), ale především nenásilné, leč soustavné výchově nových generací hydrobiologů…

Jan Fott nikdy neodmítl pomoc, radu či konzultaci studentům, kteří tehdy obývali terénní stanici téměř stále, protože většina diplomek se tehdy ještě týkala výzkumu rybníků lnářsko-blatenské rybniční oblasti. Byl vždy ochoten poradit s odběrem, připraven „zkrotit stávkující přístroje“ (s noblesou a trpělivostí nám opakovaně zapínal jejich „důmyslně skryté“ vypínače), zasvětit nás do tajů běžných

či nově zaváděných chemických analýz, anebo určit běžné druhy rybničního planktonu – od řas a sinic přes vířníky až po korýše… Takový „Ferda Mravenec, limnologické práce všeho druhu“ – vždy po ruce a ochotný pomoci, navíc se širokým přehledem v celé limnologii, vždy připravený nastudovat nový směr a pustit se do nové výzvy.

Stejně ochotně s námi jezdil na odběry šumavských či tatranských jezer, svým autem převážel citlivé přístroje přes celé Československo, aby se pak s námi střídal v nekonečném, leč pečlivém měření pH, vodivosti a Granovských titracích alkality stovek vzorků tatranských potoků, ples a louží... Jedině díky této ochotě, jeho osobnímu nasazení, podpoře a odborné garanci mohli nadšení adepti či čerství absolventi pražské hydrobiologie mapovat od konce sedmdesátých let minulého století účinky kyselých dešťů ve Vysokých Tatrách i na Šumavě... A právě tyto výzkumy nám později „otevřely dokořán dveře do Evropy“ – k účasti v evropských „acidifikačních“ projektech (AL:PE 2, MOLAR, EMERGE atd.).

Po absolvování Přírodovědecké fakulty UK Jan Fott vypracoval pod vedením doc. Lelláka kandidátskou dizertační práci, zaměřenou v rámci mezinárodního biologického programu (IBP) na hlubší poznání a pochopení interakcí mezi rostlinnou a živočišnou složkou rybničního planktonu. Práci ***Sezonní vývoj fytoplanktonu blatenských rybníků*** odevzdal Jan v červnu 1973, ale v normalizační atmosféře už ji nemohl „z politických důvodů“ obhájit (titulu CSc. se dočkal až v roce 1990) – naštěstí pro českou hydrobiologii ale mohl na fakultě i nadále působit, vychovávat studenty a pomalu publikovat práce, které jsou dodnes citované (např. Fott J., Kořínek V., Pražáková M., Vondruš B., Forejt K. 1974: Seasonal development of phytoplankton in fish ponds. *Int. Revue ges. Hydrobiol.* 59: 629–641; Fott J. 1975: Seasonal succession of phytoplankton in the fish pond Smyslov near Blatná, Czechoslovakia. Arch. Hydrobiol., Suppl. 46: 259–279; Fott J., Pechar L., Pražáková M. 1980: Fish as a factor controlling water quality in ponds. *Hypertrophic ecosystems. Developments in Hydrobiology.* The Hague, pp. 255–261).

Se stejnou pečlivostí, soustředěním, hloubkou a šíří záběru, s jakou Jan Fott zamlada studoval rybniční ekosytémy, se později pustil do výzkumu acidifikovaných horských jezer v evropském měřítku (viz výše) s přesahem do paleolimnologie jezerních sedimentů a dodnes se jako činorodý důchodce věnuje zejména zotavování šumavských jezer a své zkušenosti předává studentům. Vždy znovu mne udivuje jeho rozhled, detailní znalost biologie a ekologie jednotlivých druhů a mladické zaujetí pro právě řešený problém.

Jen doufám, Honzo, že stihneš sepsat tu dlouho plánovanou a slibovanou historii šumavského zooplanktonu do *Silvy Gabrety* dřív, než půjdu do důchodu... ☺

Nejen k tomu Ti všichni přejeme pevné zdraví a dlouhá léta!

- Jaroslav Vrba -

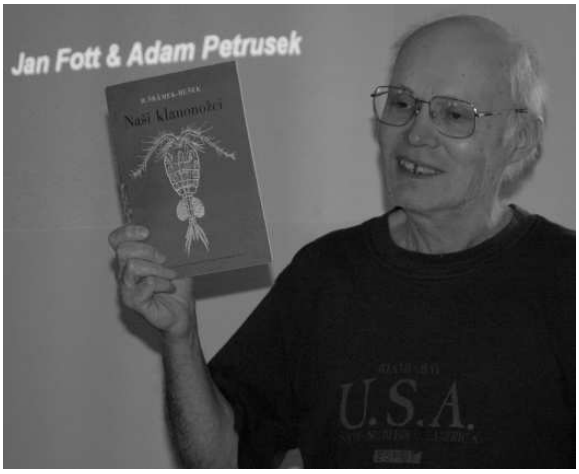

Jubilant JF se za těch 30 let, co pamatuji, prakticky nezměnil – na rozdíl od techniky a studentů, kterými bývá oklopen dodnes: vlevo s P. J. Juračkou a moderním elektronovým mikroskopem, vpravo při přednášce na determinačních kurzech ČLS v Lužnici, jichž se pravidelně zúčastňuje. Foto © Petr Jan Juračka, 2007

Věra má zase narozeniny

RNDr. Viera Straškrábová[1], DrSc. slaví 75. narozeniny. Když měla tuhle 70, tak k tomu pan profesor Karel Šimek napsal pěkný článek do LimNo (2/2004), kde řádně popsal její mládí a její vědecký vývoj, a zásluhy o rozvoj české i světové limnologie. A také i zcela neznalého čtenáře přivedl k podezření, že existuje jakýsi klub „nezbedných chlapců“ nebo „tuhých a dobře odchovaných CSc. boys“, které vždy snadno uřídila, a kteří jí vždy prokazovali a prokazují příslušnou úctu – jak vidno z článku, především neformálními způsoby. Ano, ten spolek existuje. Jako jeden z jeho nejstarších členů, který už ani neví, kdo je ten nejmladší, jsem dostal úkol připomenout jejích 75. Navazuji tedy na Karlův text.

Někdy kolem 1965. se Věra objevila mezi odborníky na vodní mikrobiologii s novým „hotovým“ pohledem na věc, oponujícím dvěma dosud dominujícím názorovým skupinám. Jedna vycházela z hygienického přístupu a z hodnocení vod obecně, druhá vycházela z klasického modelu BSK_5 a používala nejvýš indikační funkci typických mikroorganismů pro hodnocení funkce čistíren, nebo jakosti vod obecně. A tady se objevila Věra, která už prozkoumala kinetiku BSK v reálných poměrech přísunu „ne právě čerstvého“ organického znečištění, a zavedla do vodní mikrobiologie principy ze současné mikrobiální ekologie. Tehdy to bylo navázáno především na stanovení celkových počtů bakterií podle Razumova – metodiky pro „Západ“ příliš pracné a málo používané, dokud nepřišly do běžného používání epifluorescenční metody (AODC, DAPI). Samozřejmě, aplikace mikrobiologických metodik vedoucí k závěrům typu „závadná/nezávadná, vyšší/nižší, nad normu/pod normu“ funguje pořád, ale tohle byl počátek mikrobiální ekologie vody „an sich“ místo „pomůcky pro hodnocení“, tedy jeho výstup z Hydrobiologické laboratoře ČSAV ve Vltavské a seminářů ve Viničné do „čs. prostředí“. Po někdy neurvalých debatách (viděno studentským pohledem) si na ni všichni zvykli a bylo to – jak už vysvětlil Karel, někdo větší a méně drsný by to asi nezvládl.

Jak to bylo dál, je na expertech na životopisy, ale „boys“ prostě zažívali tohle: Věra přišla, na první pohled trochu nejistým způsobem sdělila, co se jí na té práci či tématu líbí (práci „boysů“ nebo novinkách ze světa), a podstatně jistějším způsobem sdělila, co se jí nelíbí. Pak začala diskuse, na jejímž konci názory mladších nějak vepluly do jejího konceptu a věc (projekt či spolupráce) začala fungovat. Tak to šlo od ekologie na Slapech, přes aplikaci nových metodických přístupů, výklad mechanismů a procesů v ekosystémech, až po velké projekty, ředitelování atd.

Teď už Věra přece jen nestíhá všecko, a také „boysové“ už jsou kapku tvrdohlavější, postupné dospívání prostě nešetří nikoho. Tak ti Věro přejeme další radosti, další superprojekty napříč zeměkoulí, a taky zdraví a jeho rozumné užívání. *- Josef K. Fuksa -*

Pravidelné semináře poboček a dalších pracovišť

ČESKÉ BUDĚJOVICE – HBÚ BC AV ČR – semináře se konají vždy *ve čtvrtek od 13:00 hod.*
v přednáškovém sále Biologického centra AV ČR, Na Sádkách 7, České Budějovice (přízemí)
(organizace: RNDr. Jiří Macháček, CSc.; *tel.:* 387 775 849; *e-mail:* machacek@hbu.cas.cz)
aktualizace sledujte na *www.hbu.cas.cz/seminars.php*

21. 5. 2009 – V. (Prokešová) Straškrábová (HBÚ BC AV ČR a PřF JU České Budějovice):
Jak jsem zestárla se Slapskou nádrží (Historie výzkumu a některé trendy v dlouhodobých datech)

[1] Jubilantka nevědomky většinu života prožila a publikovala „pod pseudonymem“ Věra Straškrabová: pravda vyšla najevo až po rozdělení Československa, kdy jako bratislavská rodačka musela doložit originálními dokumenty české občanství... *- jv -*

PRAHA – VÚV TGM – semináře se konají vždy *ve čtvrtek od 14:00 hod.* obvykle v kinosále Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka, Podbabská 30, Praha 6
(organizace: Pavel Polka; *tel.:* 220 197 350; *e-mail:* Pavel_Polka@vuv.cz)
aktualizace sledujte na *www.vuv.cz/Aktuality/seminare.php*

21. 5. 2009 – O. Simon (Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M. Praha):
Metody ochrany vybraných vodních organismů chráněných celoevropskou soustavou Natura 2000

11. 6. 2009 – M. Martínková, P. Eckhardt (Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M. Praha):
Evidence kontaminovaných míst

Oznámení o akcích

• Seminář o eutrofizaci povrchových vod

Česká vědecko-technická vodohospodářská společnost, Centrum pro bioindikaci a revitalizaci a Centrum pro cyanobakterie a jejich toxiny pořádají dne **11. června 2009 v Praze** (v Klubu techniků na Novotného lávce) jednodenní odborný seminář na téma

Znečištění povrchových vod živinami: Příčiny, důsledky a možnosti řešení (eu)trofizace.

Přihlášku s podrobným programem lze získat na kontaktní adrese: Ing. Bohumil Müller, ČVTVHS, Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1; *tel.:* 221 082 386; *fax:* 222 222 155; *e-mail:* muller@csvts.cz – uzávěrka přihlášek je 7. června 2009. *- red -*

• Revitalizace Orlické nádrže

Svazek obcí regionu Písecko, Povodí Vltavy, VÚMOP a VŠTE pořádají ve dnech **6. – 7. října 2009** v Kulturním domě **v Písku** odbornou konferenci **Revitalizace Orlické nádrže**. Cílem konference je vymezit základní přístupové roviny vodohospodářského a socioekonomického řešení současného nepříznivého stavu v zájmové oblasti – tj. nádrže a jejího povodí, zrekapitulovat stav a trendy vývoje jakosti vody v nádrži Orlík, identifikovat a specifikovat faktory, které významným způsobem ovlivňují jakost odtoku vody z povodí, a shromáždit informace o možnostech revitalizačních opatření pro nádrž Orlík a hierarchicky zhodnotit tato opatření z hlediska jejich účinnosti, proveditelnosti a ekonomičnosti.
Přihlášku lze stáhnout na *www.sorp.cz* nebo získat na kontaktní adrese: Mgr. Martina Nožinová, SORP, Velké nám. 114/3, 397 19 Písek; e-mail: sorp@centrum.cz; tel.: 725 047 311. *- red -*

Otavské a vltavské rameno nádrže Orlík u Zvíkova. Foto © Petr Znachor, 2006

Publikace a recenze

Smol J.P. 2008. Pollution of lakes and rivers. A paleoenvironmental perspective, 2nd ed. Blackwell Publ., 383 pp. ISBN 978-1-4051-5913-5.

Výborně napsaná, přehledná názorná a čtivá příručka pro každého limnologa od zkušeného profesora (paleo)limnologie, který ve druhém vydání shrnul mj. celé spektrum problémů, s nimiž se současní hydrobiologové a vodohospodáři potýkají – acidifikaci, eutrofizaci, změny ve využívání krajiny, erozi, znečištění kovy a dalšími polutanty, klimatické změny, ztrátu biodiverzity či invaze, včetně jejich komplexního působení na vodní ekosystémy, resp. životní prostředí na regionální i globální úrovni. Kniha není základní učebnicí – předpokládá poučené čtenáře, znalé základních hydrobiologických pojmů i chování vodních ekosystémů. Studenti hydrobiologie a příbuzných oborů i jejich učitelé či praktici určitě ocení a využijí řadu názorných schémat a rámečků, vysvětlujících či doplňujících srozumitelný text. Rozhodně by neměla chybět v knihovničce všech paleolimnologů a dalších specialistů, kteří se zabývají studiem sedimentů nebo vývojem prostředí. *- J. Vrba -*

Aktualizace členské databáze ČLS – nepřehlédněte!

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
od posledního vydání adresáře ČLS (příl. LimNo 2/2003) došlo k velké obměně členské základny, navíc opakovaně zjišťujeme nefunkční kontaktní adresy členů (vracejí se nedoručitelné Limnologické noviny, nefungují elektronické adresy apod.). HV ČLS rozhodl o aktualizaci členské databáze. Abychom zajistili její maximální efektivnost, v těchto dnech rozesíláme – společně s pozvánkou na valné shromáždění ČLS – výpisy z databáze všem členům ČLS.

O úspěšnosti aktualizace členské databáze rozhoduje každá/ý z Vás. Prosíme, pečlivě si na svém výpisu zkontrolujte (případně opravte) všechny údaje: zda Vám např. vyhovuje **zasílací adresa** (**Pošta: A/B**) a zařazení do **pobočky**, zda jste se mezitím nepřestěhovali či nezměnili zaměstnání, dostudovali, příp. neodešli do důchodu, nezrušili pevnou linku, nezměnili operátora či nepřišli o mobil (soukromé telefony nejsou povinné), nezískali nové tituly atd. Také si **pečlivě zkontrolujte *e-mail*!** (stačí chybějící/přebývající znak, a „jste mimo"…). Opravený výpis můžete obratem vrátit poštou (např. při korespondenční volbě HV ČLS) na adresu: RNDr. Ladislav Havel, CSc., Česká limnologická společnost, VÚV T.G.M., Podbabská 30, 160 62 Praha 6; nebo jej bude možno osobně upravit na XV. konferenci ČLS v Třeboni. Samozřejmě je možné případné opravy Vašich údajů zaslat e-mailem na adresu matrikáře (*duras@pvl.cz*) nebo tajemníka ČLS (*ladislav_havel@vuv.cz*).

Věříme, že tímto způsobem se podaří aktualizovat většinu záznamů. *- HV ČLS -*

LIMNOLOGICKÉ NOVINY, č. 2/2009 ISSN 1212-2920
© Česká limnologická společnost, Praha
reg. č. MK ČR E 10186

Členský zpravodaj České limnologické společnosti, vychází čtyřikrát ročně s finanční podporou Rady českých vědeckých společností. Roční předplatné je pro členy ČLS zahrnuto v členském příspěvku (200,– Kč; studenti a senioři 100,– Kč), pro nečleny činí 100,– Kč. Zájemci o členství mohou získat přihlášky v sídle ČLS nebo jednotlivých poboček. Evidenci předplatitelů vede HV ČLS, kam prosím hlaste eventuelní změny adresy, objednávky a záležitosti týkající se předplatného. **Elektronickou distribuci ve formátu PDF** si můžete objednat přímo v redakci.

Vydavatel:	*Redakce a administrace:*
Česká limnologická společnost, Podbabská 30, CZ-160 62 Praha 6 – Podbaba; *tel.:* 220 197 339; *fax:* 224 310 759; *e-mail:* Ladislav_Havel@vuv.cz http://www.cas.cz/cls/ číslo účtu: 280754359/0800	Biologické centrum AV ČR, v.v.i. Hydrobiologický ústav, Na Sádkách 7, CZ-370 05 České Budějovice; Odpovědný redaktor: doc. Jaroslav Vrba, *tel.:* 387 775 872; *fax:* 385 310 248; *e-mail:* vrba@hbu.cas.cz

Sekretariáty poboček ČLS:
Brno – Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta MU, Kotlářská 2, 611 37 Brno
České Budějovice – Hydrobiologický ústav, BC AV ČR, v.v.i., Na Sádkách 7, 370 05 České Budějovice
Praha – Katedra ekologie, Přírodovědecká fakulta UK, Viničná 7, 128 44 Praha 2